

Aluminij

Domoznanski oddelek
65
ALUMINIJ
2009

KNJIŽNICA
IVANA POTROGA
PTUJ

658(497.4)(085.3)

6005620,10

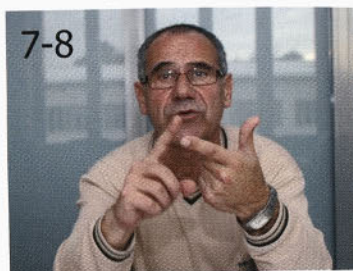
COBISS ◉

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, oktober 2009, številka 10

Menjava klinov v hali A leta 1966

Iz vsebine

4-6 Pogovor s predsednikom uprave

7-8 Pogovor s predsednikom sindikata

9 Marketing

10 Izparilniki

11 Sončna elektrarna

12-13 Kontrola kakovosti, presoja

14-16 Intervju

17 Predstavitev knjige

18-19 Reportaža

20 Fotografija meseca

21 Kolumna

22 Promenadni koncert

23 Sindikalni izlet

24-25 Fotoreportaža

26 Zdravje

27 Križanka

Časopis družbe Talum
 Naslov uredništva: Talum, d.d.
 2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
 telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,
 e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
 Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
 Uredniški odbor: Ivo Ercegovič, urednik, Danica Hrnčič
 in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član,
 Srdan Mohorič, član
 Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak
 Oblikovanje: Darko Ferlinc
 Avtor naslovnice: Stojan Kerbler
 Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
 Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Ne sprašujte, zakaj ptice ...

IVO ERCEGOVIĆ
GLAVNI UREDNIK

»Zaradi tega predsednik uprave s sodelavci intenzivno rešuje probleme primarne proizvodnje, morda najtežjo nalogo v svoji karieri, ki jo je povzročila svetovna kriza na področju proizvodnje aluminija.«

Pred vami je »moj« zadnji Aluminij. Decembra letos namreč odhajam iz Taluma na neko novo pot, ki se ji reče »penzija«. Po toliko letih, ki so sicer minila kot blisk, pa se vendarle vprašam, kaj to pomeni. Ali je sploh možno oditi od tovarne, od ljudi ...?

Odhajam v morda za Talum žal najbolj negotovih časih, o čemer poročamo tudi v tej številki. Ta Aluminij se razlikuje od dosedanjih le zaradi teh uvodnih besed in naslovnice, zgodovinske mojstrovine Stojana Kerblerja. Tu ni prostora, da bi opisoval zgodbo mladega človeka, ki pride iz »drugega sveta« med elektrolizerje, klinarje, livarje, anodarje ... To naj bi povedala slika sama. Stojan je »menjavo klinov« posnel davnega leta 1966 v hali A. Takšna je bila elektroliza tudi leta 1972, ko sem prišel v TGA, in simbolizira začetke proizvodnje aluminija v Kidričevem. V hali A je do izklopa leta 1991 sodelovala cela generacija ljudi, ki je vtisnila pečat zgodovini naše tovarne.

To je toliko bolj pomembno za današnje čase, ko nam grozi nenaravni izklop naj sodobnejše elektrolize C, kar bi poleg neizmerne materialne škode prekinilo kariere nove generacije elektrolizerjev, anodarjev, energetikov, specialistov, vzdrževalcev in še koga v

njihovi najbolj produktivni dobi. Zaradi tega predsednik uprave s sodelavci intenzivno rešuje probleme primarne proizvodnje, morda najtežjo nalogo v svoji karieri, ki jo je povzročila svetovna kriza na področju proizvodnje aluminija. Poglejmo, kaj nam je, poleg drugega, povedal o teh prizadevanjih.

V Talumu se poleg tega krepi nezadovoljstvo zaradi nizkih plač v tem kriznem obdobju. Uprava je v sodelovanju s sindikatom v okviru možnosti rešila najbolj pereče probleme: dvig minimalne plače in normalizacijo stanja v DE Rondelice, Izparilniki in Ulitki, kjer količinska proizvodnja dosega pričakovanja. Več o tem je povedal predsednik sindikata Milan Fajt.

Plače so trenutno res majhne, o tem nihče ne dvomi, vendar je dvig vsem zaposlenim pred iztekom krize ali vsaj preden se dolgoročno reši obstoj prej omenjene primarne proizvodnje, težko uresničiti brez žrtev na drugi strani. Pri tem ne smemo pozabiti na dejstvo, da je ohranitev delovnih mest vsem redno zaposlenim osnovna naloga Taluma. Iskanje vzorov v drugih podjetjih – kar počnejo nekateri –, ki se s Talumom ne morejo primerjati niti po načinu proizvodnje niti po poslovanju, plačah ali odnosih, nas lahko pripelje na

njihovo raven. Ta raven je razpad sistema.

V moji dosedanji karieri smo doživljali tudi usodne trenutke, vendar smo jih premagovali, ker jih nikoli nismo povzročili sami. Zato smo postali sodobna in spoštovana tovarna. Z enakimi očmi je treba gledati na današnje probleme, ki pritiskajo od zunaj in marsikaj ni v naših rokah. Uprava bo to znala nagraditi, ker pade ali ostane skupaj z nami.

Takšna je usoda naše tovarne in v tem je naša veličina. Kaj naj vam pred odhodom še rečem? Ni se bati, ker ni vse v plači. Če ljubite, naj bo brezpogojno, tudi v primeru Taluma. Ljubite tudi zemljo.

Začel sem z elektrolizo, končujem z Aluminijem. Zame je pisanje zelo trdo delo. Pri tem se soočim s seboj in spoznal sem, da je to tudi moja potreba. Če me vprašate, kaj bom počel v pokoju – in to vsi sprašujejo –, vam lahko odgovorim z Balaševičevimi besedami: »Ne pitaj me zašto ptice ne sleču na svake žice ... ne pitaj me nikad zašto lutam ... ne pitaj me, neznam kazati di će koja zvezda pasti, di će pasti dugme s mog kaputa ... ne pitaj me tu pred svima što to na dnu čaše ima ...« Hvala, da sem bil z vami.

Vse ima svoje meje!

UREDNIŠTVO ALUMINIJA
FOTO: SRDAN MOHORIČ
DARKO FERLINC

Mag. Danilo Toplek

»Za nas najbolj pomemben dogodek je prenehanje proizvodnje v Euroaluminu na Sardiniji, ki je bila vrsto let eden od glavnih virov naše oskrbe. Tovarna je pred leti prišla v last ruskega Rusala, ki jo je ob spoznanju, da niso sposobni dosegati dobička, na hitro zaprl.«

Do še pred kratkim je bila ocena vodstva, da lahko z dosedanjimi ukrepi za premagovanje krize – se pravi s spremenjenim obsegom in strukturo proizvodnje in prodaje, skrajšanim delovnim časom zaposlenih in zmanjšanjem plač za 10, vodilnim pa za 20 odstotkov –, Talumu uspeva financirati obstoječo raven poslovanja. Najbolj bistveno pa je, da je na osnovi tega zagotovljena zaposlenost v celotnem Talumu. Ankete, ki smo jih za Aluminij opravili med zaposlenimi, so večinoma pokazale, da ljudje razumejo situacijo in pri ukrepih zaupajo vodstvu. Predsednik uprave nas je nenehno opozarjal na pasti krize in v zadnjem pogovoru jasno poudaril, da ni

jamstva za obstoj nobenega podjetja. Žal se je nenadoma tudi Talumu zamažal obstoj, ker so se močno spremenile razmere pri oskrbi z glinico. Izkazalo se je tudi, da manjše proizvodne enote, Rondelice, Izparilniki in Ulitki, ki skupaj predelajo okrog 24.000 ton aluminija, imajo tržišče in dosegajo plan. Na osnovi analize produktivnosti in na osnovi ocene obsega prihodnjih naročil je uprava za te enote predlagala prehod na 40-urni delovnik. Zaradi vsega omenjenega smo ponovno pri predsedniku.

Med zaposlenimi krožijo različne interpretacije informacij o težavah pri oskrbi z glinico, ki ste jih pojasnili

»Menim, da nam bo tudi za prihodnje obdobje uspelo zagotoviti potrebne količine glinice iz destinacij, ki ne bodo povzročale dodatnih stroškov glede na stroške oskrbe preko silosa v Kopru, vendar bo njena cena takšna, kot je praktično za vse na trgu. To pa je precej več, kot smo plačevali doslej!«

strokovnemu svetu, sindikatu in svetu delavcev na začetku oktobra. Zaradi širše informiranosti zaposlenih vas prosimo, da z današnjega zornega kota na kratko povzamete te dogodke.

Glinica je najpomembnejša surovina za proizvodnjo aluminija in pri vseh proizvajalcih v svetu predstavlja tudi največji strošek v proizvodni ceni aluminija. Talum je bil več kot deset let izjema, saj je bila pri nas v strukturi stroškov na prvem mestu električna energija. To ni bila le posledica ene od najvišjih cen električne energije, katere uničujočega vpliva ni zmanjšalo niti dejstvo, da smo med najbolj racionalnimi pri njeni porabi, temveč tudi

»Nič nam ni bilo podarjeno in ničesar nismo nikomur ukradli. Vse, kar smo ustvarili, smo vlagali v modernizacijo proizvodnje, da smo zagotovili človeka vredne pogoje za delo. Vse smo si zagotovili z lastnim znanjem, iznajdljivostjo, požrtvovalnostjo, odrekanjem in trdim delom. Žal nekateri na to pozabljajo, drugi pa mislijo, da se je svet začel z njimi!«

rezultat precej cenejše glinice. Talumu je pred več kot desetimi leti uspelo skleniti izredno ugodno pogodbo za dobavo glinice, katere prava vrednost se je pokazala prav v zadnjem obdobju, ko so se na svetovnem tržišču glinice zgodile velike spremembe. Deloma kot posledica lastniških sprememb, predvsem pa kot posledica nezmožnosti pokrivanja proizvodnih stroškov pri velikem delu proizvajalcev se je zgodilo, da so množično zapirali proizvodne enote, že prevzetih pogodbenih obveznosti pa ne izpolnjevali. Za nas najbolj pomemben dogodek je prenehanje proizvodnje v Euroalumini na Sardiniji, ki je bila vrsto let eden od glavnih virov naše oskrbe. Tovarna je pred leti prišla v last ruskega Rusala, ki jo je ob spoznanju, da niso sposobni dosegati dobička, na hitro zaprl. Krog potencialnih dobaviteljev se je dodatno zožil še z zmanjševanjem proizvodnje pri

nekaterih drugih proizvajalcih, pa tudi zaradi tega, ker so se določeni proizvajalci odločili le za zadovoljevanje potreb po glinici znotraj sistemov, katerim pripadajo. Pri presojanju dostopnosti določenih potencialnih virov je seveda treba upoštevati tudi fizične in zlasti cenovne ovire nekaterih alternativnih rešitev. Menim, da nam bo tudi za prihodnje obdobje uspelo zagotoviti potrebne količine glinice iz destinacij, ki ne bodo povzročale dodatnih stroškov glede na stroške oskrbe preko silosa v Kopru, vendar bo njena cena takšna, kot je praktično za vse na trgu. To pa je precej več, kot smo plačevali doslej!

Vemo, da s strokovnimi sodelavci intenzivno iščete rešitve na različnih ravneh. Ali je situacija dovolj jasna, da nam pojasnite rezultate teh naporov in v katerih smereh še potekajo aktivnosti, ki naj bi omogočile primarno proizvodnjo aluminija?

Ker smo izgubili primerjalno prednost pred drugimi proizvajalci aluminija – cenejšo glinico, bo treba znižati tisti strošek, ki nas je vedno razlikoval od vseh drugih: strošek električne energije. Jasno je, da tega ne moremo znižati s še nižjo specifično porabo, saj spadamo med pet odstotkov najuspešnejših svetovnih proizvodnih kapacitet in smo hkrati blizu teoretičnega minimuma, ki ga še dovoljuje moderna proiz-

vodna tehnologija proizvodnje aluminija. Cene električne energije bo treba znižati na način in na raven, kot je to uspelo drugim proizvajalcem aluminija v Evropi. Če nam to ne uspe, se lahko od proizvodnje aluminija v Kidričevem poslovimo!

V zgodovini tovarne smo premagovali težke situacije, vendar smo večino stvari imeli pod kontrolo. Spomnimo se redukcij, izvajanja programa modernizacije, izklopa tovarne glinice, izklopa elektroliz A in B, preusmeritev na pretaljevanje in proizvodnjo ulitkov in še kaj bi lahko naštel na naši poti do današnje sodobne tovarne. Ali je današnja situacija primerljiva s katero koli od prej?

Vsako obdobje je prinašalo svoje težave in probleme, pa tudi priložnosti in izzive. Težko jih je med sabo primerjati, saj je treba upoštevati, da se je intenzivno spreminjalo tudi okolje, v katerem poslujemo, tako ožje kot širše.

Nič nam ni bilo podarjeno in ničesar nismo nikomur ukradli. Vse, kar smo ustvarili, smo vlagali v modernizacijo proizvodnje, da smo zagotovili človeka vredne pogoje za delo. Vse smo si zagotovili z lastnim znanjem, iznajdljivostjo, požrtvovalnostjo, odrekanjem in trdim delom. Žal nekateri na to pozabljajo, drugi pa mislijo, da se je svet začel z njimi!

Ko govorim o ljudeh, ki vodijo to podjetje – in to seveda še zdaleč ni le uprava –, se mi zdi bolj nevarno to, da se spreminjamo tudi mi sami. Imamo sicer več znanja, izkušenj in spretnosti kot pred leti in nam bi moralo biti lažje pri premagovanju problemov. Pa nam ni, kajti težko je najti še dodatno motivacijo za delo, ko vidiš, da v samem okolju najbolj uspevajo tisti, ki nenehno nergajo, hkrati pa se spretno izmikajo svojim obveznostim.

»Cene aluminija in premije, ki jih je mogoče dosegati na trgu, predvsem pa vpliv tečaja dolarja na cene v Evropi so katastrofalni! Tudi napovedi za prihodnje leto niso obetavne.«

Foto: Gero Angleitner

V primeru najbolj črnega scenarija bi ostali brez elektrolize in anod. Kakšen Talum bi bil to?

Malo je tega v Talumu, kar je sposobno preživeti samostojno. Tudi tiste delovne enote, ki imajo danes dovolj naročil, še zdaleč niso sposobne samostojnega preživetja.

Poslovanje smo do septembra letos v principu končali z izgubo. To ste pričakovali. Kakšen trend poslovanja pričakujete v prihodnje?

Ob takšnem obsegu poslovanja in zlasti ob takšnih pogojih se bo izguba do konca leta še dodatno povečala. Cene aluminija in premije, ki jih je mogoče dosežati na trgu, predvsem pa vpliv tečaja dolarja na cene v Evropi so katastrofalni! Tudi napovedi za prihodnje leto niso obetavne. Sam ocenjujem, da bodo v prvem polletju cene aluminija na borzi precej padle, saj se povpraševanje ne povečuje, na trg pa bodo prišle velike količine aluminija, ki so danes na borznih skladiščih vezane v finančnih poslih.

Sindikalisti in člani sveta delavcev so vam predstavili nezadovoljstvo zaposlenih, posebej v enotah, v katerih ni bilo bistveno zmanjšanega obsega dela. Kako komentirate to stanje in ukrepe, ki jih je sprejela uprava?

Ko razpravljamo o obremenjenosti in produktivnosti, se je najprej treba vprašati, ali je bilo v preteklih obdobjih treba imeti toliko zaposlenih za določen čas, še bolj pa, ali je bilo treba imeti toliko zunanjih izvajalcev. Če kdaj, potem je sedaj jasno, da ne in da smo v mnogih okoljih sami sebi lagali o produktivnosti in še o kakem drugem kazalniku uspešnosti poslovanja. V tistih delih proizvodnje, kjer smo z določeno mero gotovosti lahko ocenili, da je raven sedanjih in prihodnjih naročil takšna, da jih ne bo mogoče realizirati v režimu skrajšanega delovnega tedna, bomo s 1. 11. 2009 prešli na 40-urni delovni teden. Vendar le za tisto obdobje, ko bodo zagotovljena naročila to dejansko opravičevala in zahtevala. Ko ne bo več tako, se bomo tudi tam vrnili na režim skrajšanega delovnega časa.

Kako komentirate zahteve iz drugih enot, kjer se je proizvodnja zmanjšala?

Najbolj se čudim pripombam, ki me hkrati tudi motijo, iz tistih okolij, kjer je obseg proizvodnje in z njo povezanih storitev padel za več kot polovico. Vsi trdijo, da imajo več dela, kot so ga imeli prej, le izdelkov ni videti. Mnogi so, kot kaže, kaj hitro pozabili, kaj je bil osnovni namen prehoda na skrajšan delovni teden: izogniti se odpuščanju zaradi zmanjšanega obsega dela

kolikor se da dolgo. To nam je uspelo in prepričan sem, da nam bo tudi v prihodnje.

Tisti zunaj tovarne in tisti v njej, ki razlagajo, da je ob za polovico manjši proizvodnji in za več kot polovico manjših prihodkih mogoče poljubno zviševati plače ob nespremenjenem številu zaposlenih, so seveda čisti manipulatorji.

Vodstvo bo storilo vse, da se izognemo odpuščanju, če pa kdo želi doseči prav to, naj stopi pred ljudi in jim pove, da je to boljša rešitev. In če verjame v to, naj sebe da na prvo mesto na seznamu!

Priča smo dejstvu, da propadajo tudi najboljše podjetja! Talum je bil doslej kot otok sredi neurja. Zanašamo se na tradicionalno dobre medsebojne odnose in obvladovanje še tako zahtevnega tehnološkega procesa in dobrega vodenja poslovanja. Pa vendar so nas krizni dogodki načeli in porajajo pomisleke do prej omenjenega. Ali bo Talum zmagovalac že zgolj, če preživi krizo? Vedno ste našli kakšno zdravilo za takšne primere, tudi grenko. Kaj nam zdaj priporočate?

Nič, ker sam nisem več tako trdno vedno do sedaj prepričan, da se je za nekatere še sploh vredno truditi! Vse ima svoje meje! Tudi jaz!^x

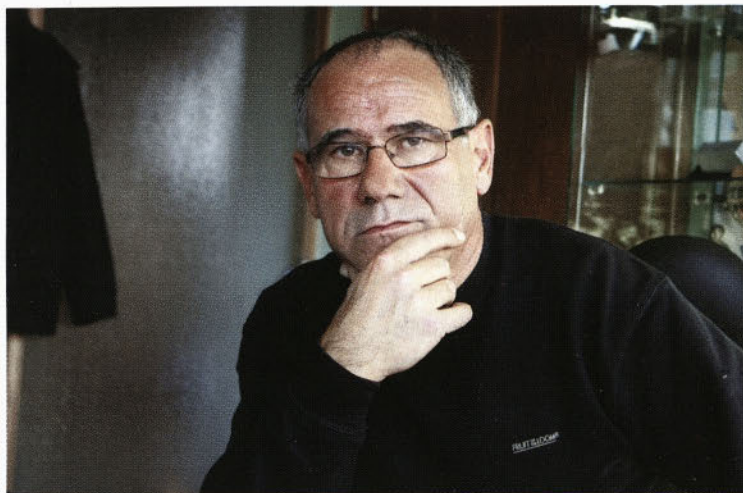

Silosa za glinico

»Imamo sicer več znanja, izkušenj in spretnosti kot pred leti in nam bi moralo biti lažje pri premagovanju problemov. Pa nam ni, kajti težko je najti še dodatno motivacijo za delo, ko vidiš, da v samem okolju najbolj uspevajo tisti, ki nenehno nergajo, hkrati pa se spretno izmikajo svojim obveznostim.«

Ali lahko sprejemamo stvari, kakršne so?

IVO ERCEGOVIĆ
 FOTO: DARKO FERLINC
 IVO ERCEGOVIĆ

Milan Fajt, predsednik sindikata

»Po mojem prepričanju je pričakovati težave, ker bo IO sindikata moral podpisati prehod na normalni delovni čas za omenjene tri DE. S tem se verjetno ne bo strinjal, ampak bo zahteval, da se to uvede v vseh proizvodnih delovnih enotah.«

Začetek avgusta je bil zelo buren. Na eni strani je sindikat postavil zelo ostre zahteve vodstvu tovarne glede delavcev, za katere se obseg dela ni spremenil, plače pa so bile zmanjšane na osnovi sprejetih ukrepov za celoten Talum. Na drugi strani pa je zaradi nenadnega poslabšanja razmer v poslovanju grozilo zaprtje vseh peči v elektrolizi C in s tem ustavitve celotne verige proizvodnje primarnega aluminija ter posledično odpuščanje delavcev. Predsednik uprave mag. Danilo Toplek je sindikalistom in predstavnikom sveta delavcev nazorno prikazal probleme s poslovno-tehnološkega vidika in možne ukrepe za ohranitev dela. Tako se je predsednik sindikata Milan Fajt znašel v ognju teh dogodkov, ki jih je poskušal reševati s konstruktivno razpravo med delavci in upravo. Poglejmo, kako mu pri tem gre, kajti nekateri so ga obtožili, češ da zanemarija interese zaposlenih.

Prosim, da na kratko opišeš atmosfero, ki je vladala med zaposlenimi v naši tovarni v zadnjem obdobju.

Delavci so negodovali predvsem zaradi skrajšanja polnega delovnega časa s 40 ur na 36 ur tedensko, posledica česar je bilo nižanje plač. Izrazito je bilo to v okoljih, kjer so zaradi izgube sodelavcev, zaposlenih za določen čas, ki jim ni bila podaljšana pogodba o zaposlitvi, in odpuščenih agencijskih delavcev morali delati še več, najpomembneje pa je, da niso mogli izkoristiti niti viška ur niti rednih letnih dopustov. Najtežje je bilo delavcem, ki so prejeli minimalne plače. Ker je zahteva po zvišanju le-te postajala vedno glasnejša, se je uprava po posvetovanju odločila, da jo bo povišala na 600 evrov neto za 174 ur mesečnega dela. To pomeni 551 evrov neto za skrajšan polni delovni čas. Ta poteza je bila dobrodošla za prejemnike minimalnih plač, povzročila pa je obi-

lico negodovanja pri delavcih, ki so se s svojim neto izplačilom znašli tik nad to vrednostjo.

Vsem ni mogoče ugoditi. Videti je, da tudi potem, ko so nastali problemi z glinico, mnogi niso dojeli resnosti razmer zaradi nevarnosti izklopa elektrolize C. Medtem pa je uprava poleg zvišanja minimalne plače zaposlenim ugodila tudi predlogu sindikata, da odpravi ukrepe v enotah, kjer je to bilo možno in upravičeno. Utemeljitev za posamezne enote so podali vodje DE. Slišati pa je, da kljub temu nekateri sindikalisti delajo za tvojim hrbtom.

Ko je bilo ozračje že zelo pregreto zaradi gornjih dejstev, je kot strela z jasnega padla še informacija o podražitvi ene najpomembnejših surovin, glinice, in to za dobrih 40 odstotkov, kar je pomenilo še večjo izgubo na enoto. Posledično se je začelo postavljati vprašanje, ali je sploh še smotno proizvajati elektrolitski aluminij in ali ne bi bilo najbolje izklopiti elektrolizo C. To bi imelo tragične posledice za nadaljnje delovanje tovarne in število zaposlenih. Občutek imam, da zaposleni tega niso sprejeli dovolj resno, čeprav se je občutek strahu v ljudeh stopnjeval iz dneva v dan. Iz dneva v dan pa se je stopnjevala tudi napetost v nekaterih proizvodnih enotah, kjer so zahtevali, in to počnejo še vedno, prehod na polni delovni čas in usklajene plače tudi zaradi dviga minimalnih plač. Po mojem prepričanju je pričakovati težave, ker bo IO sindikata moral podpisati prehod na normalni delovni čas za omenjene tri DE. S tem se

verjetno ne bo strinjal, ampak bo zahteval, da se to uvede v vseh proizvodnih delovnih enotah. Dobro pa vemo, da za odpravo celotnih ukrepov še ni pravih možnosti. Pravilno si zaznal, da v teh težkih trenutkih nekateri sindikalisti delajo po svoje, vendar to težko komentiram. Verjamem pa, da je tudi njim težko, kajti izpostavljeni so nenehnemu pritisku svojih sodelavcev, ki žal še vedno ne ločijo sindikalne funkcije od poslovodne.

»Mislim pa, da je situacija najbolj odvisna od tega, ali bo upravi uspelo rešiti proizvodnjo aluminija. Če to po vseh naporih ne bo omogočeno, bo to, o čemer se sedaj prepiramo, nepomembno.«

Mnogi tvoje sindikalne dejavnosti slabo ocenjujejo in bi te radi zamenjali. Koliko na to vplivajo dogodki od zunaj, na primer iz Gorenja, Mure, Steklarne ..., ki se v resnici ne morejo primerjati z nami? Pa vendar sprašujem: ali se morda tudi pri nas lahko zgodijo stavke?

Res je, da je zelo malo tistih, ki bi priznali uspehe v pogajanjih sindikata z upravo. Naj spomnim na sklenitev podjetniške kolektivne pogodbe, s katero smo predpisali kar nekaj ugodnosti, ki presegajo tiste iz kolektivne pogodbe dejavnosti in Zakona o delovnih razmerjih, ter izplačila stimulativnega dela plač iz naslova dobrega

poslovanja skoraj vsako četrletje v letih od 2002 do 2008. Prav gotovo pa sem se v svojih dveh mandatih dobro spoznal s staro modrostjo, ki govori o dobroti in siromaštvu. Zato me v času, ko delavci s težavo spajajo začetek meseca s koncem, vodijo misli in želje k cilju, kako doseči normalno preživetje vsem, ki vsak dan prestopajo prag naše tovarne. Prav zaradi tega nič kaj dosti ne razmišljam o tistih, ki bi me radi zamenjali.

Vem, da se izogibaš besedi stavka, ker nam je vsem v Talumu tuja, na papirju ali v praksi. Pa vendar sta že želja po zamenjavi sindikalista in omenjanje stavke zelo neobičajna.

Če si me že izzval, pa povem, da je to legitimna pravica članstva, ki me je v začetku s kar prepričljivo večino izvolilo. Če pa sedaj menijo, da svojega dela ne opravljam več dobro in da bi to delal kdo drug bolje od mene, jim je moj mandat na voljo. Le pošteno, s pogledom v oči naj mi to sporočijo in razložijo. Kar se tiče dogodkov od zunaj, jih ne bi rad komentiral in primerjal z našimi, ker vsi omenjeni primeri niso primerljivi s Talumom.

Skupen je le problem trenutno nizkih plač, s katerimi delavci vedno težje preživijo. Seveda se stavka lahko zgodi tudi pri nas, vendar nisem prepričan, da je to najboljša rešitev. V vsaki stavki se namreč povzroča škoda, katere posledice bi nosili tudi zaposleni, tega pa si v tej težki situaciji ne želi verjetno nihče, zato je najbolje rešiti nastali problem za pogajalsko mizo ter ohraniti mirno kri in zdrav razum.

Vendar je bilo v različnih anketah in pogovorih z zaposlenimi, vsaj doslej, jasno izraženo razumevanje o naši specifični proizvodnji in zaupanju v vodenje tovarne. Tudi, za razliko od drugih, odpuščali še nismo in vsi ukrepi so naravnani v tej smeri. Za Tednik si zelo realno in strokovno pojasnil razmere za poslovanje in značilnosti dela v Talumu. Kako drugi sindikalisti gledajo na nas?

Zadeve se v zadnjem času spreminjajo in tega v Talumu nismo vajeni. Za Tednik sem se potrudil zaradi informiranja zunanje javnosti in upam, da mnogi razmišljajo enako. Sicer pa mislim, da bi vsak član IO konference sindikatov Skei lahko novinarju Tednika podal enako pojasnilo, kajti na seji omenjenega organa, kjer je bila podana informacija uprave, smo imeli stodontno udeležbo. Slovenski sindikalisti gledajo na nas pozitivno in nam želijo, da bi se s strpnim dialogom izvili iz primeža najtežje krize. Malo bolj je kritično vodstvo sindikata Skei, ki sicer podpira naš dialog z upravo, vendar istočasno predlaga bolj radikalne rešitve.

Kako se bodo zadeve – po tvojem mnenju – dogajale naprej?

Kot sem že omenil, si želim, da bi prevladala razum in mirna kri, da bi nadaljevali konstruktivni dialog in da bi lahko, ko bo kriza končana, ponovno začeli delati s polno paro za dobrobit vseh zaposlenih. Mislim pa, da je situacija najbolj odvisna od tega, ali bo upravi uspelo rešiti proizvodnjo aluminija. Če to po vseh naporih ne bo omogočeno, bo to, o čemer se sedaj prepiramo, nepomembno.x

Za sodelovanje je treba prepričati vsakega kupca posebej

GREGOR JURKO
FOTO: SRDAN MOHORIC

Gregor Jurko

V dogovoru z uredništvom *Aluminija* začenjamo danes novo rubriko *Novosti iz Marketinga*, v kateri bomo objavljali sprotne pomembne in zanimive informacije na tem področju dela.

V našem oddelku smo se skupaj s prvimi znaki recesije v lanskem letu soočili z vrsto notranjih in zunanjih izzivov pri vseh Talumovih prodajnih programih. Naj naštejemo samo nekaj najpomembnejših: hiter padec borzne

cene aluminija, zmanjšanje proizvodnje elektroliznega aluminija, naraščanje cen odpadnih kovin, samostojna prodaja livarskih zlitin na trgu ob hkratni spremembi strukture kupcev ter večja valutna in surovinska nihanja. To so le nekateri izmed dejavnikov, ki imajo močan vpliv na odločanje v prodaji.

V bližnji prihodnosti nas čaka vrsta podobnih, lahko bi rekli strateško usodnih izzivov. Edina stalnica je žal

nizka borzna cena aluminija, ki kljub občasnim kratkotrajnim nihanjem ostaja na zgodovinsko nizki ravni. Pričakujemo, da bo še lep čas imela močan vpliv na naše poslovanje. Mediji so sicer pohiteli z zgodbami o koncu recesije in lepših časih, finančni kazalci in cene surovin pa kažejo nasprotno. Potrošniki so še vedno previdni, opažamo tudi, da se trend objave stečajev (predvsem livarn v Zahodni Evropi) še ni zmanjšal. V stečaj je šlo tudi nekaj naših manjših kupcev, zato dajemo vse večji poudarek zavarovanju plačil s pomočjo zavarovalnice in različnih bančnih instrumentov. Povečana negotovost na trgu se kaže tudi v večjih skokih valutnih razmerij in cene aluminija. Tovrstnim tveganjem sledimo znotraj Taluma na Odboru za obvladovanje tveganj in jih tudi obvladujemo z različnimi instrumenti, ki jih ponujajo borzne hiše in finančne institucije.

Zmanjšanje proizvodnje elektroliznega aluminija je prineslo veliko sprememb, največ pri programu livarskih zlitin, kjer je zmanjšanju proizvodnje sledil samostojen nastop na trgu in sprememba strukture kupcev. Proizvodnje primarnih zlitin, po katerih smo bili znani v preteklosti, je danes le še za vzorec, večji poudarek dajemo tako imenovanim primarnim podobnim zlitinam z višjim odstotkom železa in malo nečistočami, ki jih je mogoče narediti iz kakovostnih vrst odpadnega aluminija. Te zlitine nam zaradi naše tehnologije prinašajo boljši zaslužek kot klasične sekundarne zlitine, zato smo si v Marketingu zadali za cilj, da dobro spoznamo trg uporabnikov teh zlitin.

Gre za manjše število kupcev iz avtomobilske branže, ki so praviloma večji porabniki teh zlitin, zato smo se v zadnjem letu z večino njih srečali osebno.

Letos smo začeli sodelovati z dvema večjima kupcem, z nemškim Volkswagnom in turškim Cevherjem, naslednji teden pa bo potekala presoja ustreznosti Taluma kot dobavitelja tudi za poljsko enoto Volkswagna. Posamezne lokacije znotraj večjih koncernov so ponavadi v različnih državah, zato je za sodelovanje treba prepričati vsako lokacijo posebej.

Zlitine so zahtevne, prav tako so zahtevni kupci, ki jih uporabljajo – zahteve po varnosti in nižjih emisijah avtomobilov, boljši vzdržljivosti motorjev, manjši porabi goriva se prenašajo od končnega potrošnika po vsej proizvodni verigi do nas v obliki rednih presoj procesa in sistemov kakovosti. Dobri rezultati omenjenih presoj nam ob dobri logistični podpori kupca izboljšujejo pogajalska izhodišča, zato je pomembno, da vsak člen v proizvodnem procesu in podpornih službah odigra svojo vlogo kar se da korektno, da kupec na koncu dobi brezhiben proizvod. Presoje so za marsikoga nadležne, lahko jih primerjamo s pretirano varnostjo na letališčih, vendar na neki način rešujejo življenje. Tega se spomnite, ko boste naslednjič nekaj ur sedeli v avtomobilu na »visokih obratih«. Naše življenje je vsak dan odvisno od najšibkejšega člana v verigi proizvodnje avtomobila, da drugih udeležencev v prometu sploh ne omenjamo.

Slednje sem želel poudariti, ker menim, da je kakovost vseh naših procesov in naprav naša konkurenčna prednost na trgu, in verjamem, da se bo to dolgoročno poznalo v prodaji. Zaradi tega smo navsezadnje tukaj.

Naslednjič pa več o drugih programih, ki jih »pokrivamo« v Marketingu.x

Skladišče livarskih zlitin

Kriza je, krize ni ...!

GORAN POPOVIĆ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Goran Popović

Naj prekinem naslovni niz z izjavo Italijana, odgovornega za nabavo izparilnikov v Evropi: »Mi Italijani smo tako ali tako ves čas v krizi, v takšni ali drugačni. Krize pridejo, krize gredo. Stalnica vsega tega je, da smo še vedno tukaj. Res je, videti smo precej drugače, vendar smo še vedno mi! Tako je ena kriza več samo koristen dražljaj za naprej.«

»Včasih smo proizvajali izparilnike po načrtih kupca, danes proaktivno izvajamo razvojno-raziskovalne aktivnosti skupaj z našimi partnerji.«

Kako pa je z nami, z DE Izparilniki? Ali smo tudi mi videti drugače? S pogledom od daleč bi lahko rekli, da ne. Rumeno-modra zgradba je še vedno

enaka in je edina, ki ni doživela sprememb v zadnjem letu, če seveda odmislimo, da jo je avgusta zalila voda. Če se primaknemo malo bliže in vstopimo v DE Izparilniki, kaj hitro ugotovimo, da nas je številčno precej manj kot lani. Trg izparilnikov se je skrčil in posledično smo morali prilagoditi zaposlenost. Če se primaknemo še bliže in se začnemo pogovarjati z zaposlenimi, ugotovimo, da so spremembe tudi v načinu razmišljanja. Zgodil se je preskok v glavah. Včasih smo radi preštevali tone, danes izpos-

tavljamo stopnjo pokritosti stroškov. Včasih smo imeli relativno fiksno število zaposlenih v treh izmenah, danes se z zaposlenostjo prilagajamo napovedim povpraševanja. Včasih smo proizvajali izparilnike po načrtih kupca, danes proaktivno izvajamo razvojno-raziskovalne aktivnosti skupaj z našimi partnerji. Včasih smo prodajali izdelek, danes tržimo storitev. Na našem obzorju lahko prikramamo trditvi, da smo po tej krizi videti precej drugače. Ali so spremembe dovolj korenite in pravilne, pa bo pokazal čas.

V kriznem obdobju smo osvežili tudi

spoznanje, da v slabih trenutkih prepoznamo prave partnerje. Na začetku krize nas je eden od kupcev vprašal, kako bi na nadaljnje odnose med Talumom in njimi vplivalo, če se bi odločili prekiniti sodelovanje s Talumom. Dolgoročni interes kupca in prodajalca je vzajemna koristnost, ki definira partnerski odnos. Prav tako v Talumu verjamemo, da naši kupci izparilnikov ne naročajo, ker nimajo druge izbire, ampak jih naročajo zaradi kakovostne storitve, ki jo ponujamo partnerju in katere osrednji del je učinkovit izparilnik.

Deficitarna komponenta vsakega kriznega obdobja je čas. Zaradi kroničnega pomanjkanja časa na vseh ravneh delovanja DE Izparilniki morajo vsi marketinški informacijski sistemi delovati z največjo mero senzibilnosti. Prej ko identificiramo morebiten problem, več časa imamo za njegovo rešitev in s tem povečujemo uspešnost korektivnih akcij za sanacijo.

V sklopu marketinških aktivnosti prepoznavamo odličnost naših kupcev. Vsak kupec se tržno pozicionira glede na svojo marketinško strategijo oziroma segment trga, ki ga želi pokriti. Najuspešnejši med njimi vlagajo v raziskave in razvoj s še večjo intenziteto, saj se zavedajo kritičnosti trenutka. Mogoče jih je navdihnil Enkelmann (1997) in njegova *Filozofija uspešnih*:

Uspešnega spoznaš na prvi pogled. Vidiš, da je v njem nekaj, in čutiš, da nosi v sebi ustvarjalno moč. Ima odkrit pogled. Že po prvih besedah spoznaš, da mu lahko zaupaš. Uspešni sodi med ljudi, ki se bodo prej ali slej gotovo povzpeli na vrh. Odljuje ga določena duhovnost. Gre za duha podjetnosti, poguma in veselja do dela. Uspešni ima lasten, samosvoj svetovni nazor. Ne verjame v zvijače in laži. Ne verjame v slučaj. Ne čaka boljših časov. Ve, kaj je samo izgovor. Ker je delaven, verjame v učinkovitost svojega dela. Ve, da si mora pomagati sam. Zaupa, da je sposoben prebroditi dolgotrajne napore. Predvsem verjame v pogonsko moč, ki jo imajo veliki cilji. Veliko pozitivnih besed se začne na u = uspeh:

učiti se, udejanjiti, ustvariti, uresničiti, uspeti ...

Vse, kar za konec lahko rečem, je: ni nam dolgčas!x

Izparilniki

Projekt izgradnje sončne elektrarne v polnem razmahu

MARKO DROBNIČ

FOTO: ANDREJA SREČKOVIČ
IVAN OGRINC
SRDAN MOHORIČ

Odlagališče rdečega blata je danes delovišče in iz dneva v dan dobiva novo podobo.

Največja sončna elektrarna pri nas že »nastaja«. Aktivnosti so v polnem teku in moram povedati, da projektna skupina in vsi, ki smo na kakršen koli način vključeni v izvedbo tega projekta, resnično dihamo z nastajajočim objektom, saj ga želimo zaključiti še letos. Gradbena dela pri postavitvi temeljev so že v drugi polovici, izdelana je tudi tretjina jeklene nosilne podkonstrukcije, njena montaža na samem delovišču pa se je tudi že začela. Na delovišče je prispela prva četrtina modulov, ki smo jih začeli montirati takoj, vključno z električnimi insta-

lacijami in razsmerniki. V tem tednu začinjamo tudi dela pri izgradnji povezovalnega kablovoda z elektrodistribucijskim omrežjem in na transformatorski postaji za priklop na omrežje. Aktivnosti trenutno napredujejo po terminskem planu, ki predvideva zagon objekta v decembru. Vsi pa se bomo morali zelo potruditi, da bomo cilj, ki smo si ga zadali, kljub trenutno ne najbolj ugodnim vremenskim razmeram tudi dosegli.

Naj ob tej priložnosti ponovno zapišem, da je investitor izgradnje sončne elektrarne Tasolar. Talumov delež in prispevek v ta projekt predstavljajo zemljišče, infrastruktura in človeški viri za izvedbo projektnega inženiringa. Za izdelavo jeklene konstrukcije, ki je

Marko Drobnič, vodja projekta

prav tako del projekta, ki ga izvajajo sodelavci iz DE Vzdrževanje, pa je Talum pogodbeni izvajalec Tasolarja. Projekt torej pomeni za naše vzdrže-

vanje tudi na tem področju nov izziv in priložnost za nadgrajevanje osnovne dejavnosti, ki pa zagotovo ostaja naša prioriteta.x

Izgradnja temeljev za sončne celice

Novo razvrščanje, označevanje ter pakiranje snovi in zmesi

ALOJZ STEINER,
MARKO HOMŠAK

V Talumu spremljamo dogajanje na področju bodočega razvrščanja in označevanja snovi in zmesi, ki ga bomo v prihodnjih letih morali upoštevati pri ravnanju s kemikalijami.

Tako sta Evropski parlament in Svet z uredbo 1272/2008/ES sprejela globalno harmoniziran sistem (GHS) razvrščanja, pakiranja in označevanja nevarnih snovi in zmesi. Uredba GHS je začela veljati 20. 1. 2009, za označevanje pa so predvidena naslednja

prehodna obdobja:

- do 1. 12. 2010 se **snovi** razvrščajo, označujejo in pakirajo **na dosedanji način** v skladu z direktivo 67/548/EGS ali v skladu z uredbo GHS,

- po 1. 12. 2010 se **snovi** označujejo samo v skladu z uredbo GHS (1272/2008/ES),

- do 1. 6. 2015 se **zmesi** razvrščajo, označujejo in pakirajo **na dosedanji način** v skladu z direktivo 1999/45/ES

Označevanje snovi in pripravkov na dosedanji način v skladu z direktivama 67/548/EGS in 1999/45/ES	Nevarna lastnost	Označevanje snovi in zmesi v skladu z novo uredbo 1272/2008/ES Globalno harmoniziran sistem (GHS)	Nevarna lastnost
	Eksplozivno		Eksplozivno
	Zelo lahko vnetljivo Lahko vnetljivo		Oksidativno
	Oksidativno		Vnetljivo
	Zelo strupeno Strupeno		Plini pod tlakom
	Jedko		Strupeno
	Zdravju škodljivo		Rakotvorno, strupeno za razmnoževanje mutageno ...
	Dražilno		Jedko
	Okolju nevarno		Dražilno, preobčutljivost kože, akutna strupenost (zdravju škodljivo) ...
			Nevarno za vodno okolje

ali v skladu z uredbo GHS,
- po 1. 6. 2015 se snovi in zmesi označujejo samo v skladu z uredbo GHS.

Do 1. 6. 2015 bodo na trgu nevarne kemikalije – zmesi lahko še s starimi označbami (simboli) in s starimi opozorilnimi (R-stavki) in obvestilnimi stavki (S-stavki). Srečujemo pa se že z novimi označbami nevarnih kemikalij (novi piktogrami), s stavki o nevarnosti (H) in s previdnostnimi stavki (P). V

prehodnem obdobju moramo tako poznati oba načina označevanja nevarnih snovi in zmesi, kar je prikazano v tabeli.

Uredba GHS predvideva vzpostavitev usklajenega razvrščanja in označevanja snovi. V skladu z uredbo bodo morali vsi proizvajalci, uvozniki, skupine proizvajalcev ali uvoznikov agenciji EU za kemikalije prijaviti snov, ki jo dajejo v promet. Prijava bo obvezna za snovi, ki:

- jih je treba registrirati v skladu z uredbo REACH ali/in
- so nevarne in se dajejo v promet same ali prispevajo k razvrstitvi zmesi.

Sporočanje o nevarnih lastnostih kemikalij, tj. vsebino varnostnega lista in navodila za varno uporabo poklicnim uporabnikom, določa uredba REACH 1907/2006/ES. Pravila razvrščanja in označevanja nevarnih kemikalij, ki jih uvaja uredba GHS, torej ostajajo podobna staremu sistemu, ki je veljal v

Evropski uniji. Podobni pa ostajajo tudi glavni cilji, tj. ugotoviti, kakšne nevarne lastnosti ima neka kemikalija, te informacije posredovati uporabniku in tako vplivati na zavestnejšo, racionalnejšo in odgovornejšo uporabo. Novosti bodo postopno vključene v vsebino usposabljanja o kemikalijah za vse sodelavce, ki pridejo v stik s kemikalijami, tako da bo prehod na novi sistem čim lažji.x

PRESOJA

Presoja sistemov ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu brez neskladnosti

DR. MARKO HOMŠAK
IZTOK TRAFELA
FOTO: SRDAN MOHORIČ

V družbi Talum je bila 15. in 16. oktobra 2009 izvedena kontrolna presoja sistemov ravnanja z okoljem ter varnosti in zdravja pri delu. Presojo je opravil Bureau Veritas (BV) Slovenija. Ugotavljanje neskladnosti pri izpol-

njevanju zahtev standardov ISO 14001 in OHSAS 18001 ter zahtev lastnega sistema je minilo brez ugotovljenih neskladnosti. Dosežena je skladnost z zakonskimi zahtevami na vseh področjih. Osnovno ugotovitev z vod-

stvenega pregleda obeh sistemov septembra in oktobra 2009, da izkazujeta nenehno izboljševanje in zmanjševanje vlivov na okolje ter varnost in zdravje zaposlenih, so presojevalci iz BV s kontrolnim pregledom tudi

potrdili. Izdanih je bilo le nekaj priporočil (observacij), ki jih bomo preverili in upoštevali pri izboljšanju sistemov.x

---

INTERVJU

Pogovarjali smo se z Blanko Horvat

Čistoča je ena izmed osnovnih zapovedi v kuhinji

DANICA HRNČIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Nekaterim je priprava hrane rutina, drugim pa v užitek in v veselje. Blankini ljudje se z veseljem vrtijo po kuhinji in uživajo, ko ustvarjajo nove jedi. Za to delo je potrebno veliko znanja, izkušenj in ljubezni do kuhanja. In med take ljudi sodi Blanka Horvat, poklicna kuharica. Je vodja kuhinje v Vitalu, kjer dnevno pripravljajo kosila, jedi po naročilu in malice za zaposlene v Talumu in hčerinskih podjetjih ter za zunanje goste. Z Blanko službeno sodelujeva že leta, pobljže pa sem jo imela priložnost spoznati, ko sva bili nekaj časa tudi sodelavki. Takrat sem imela možnost spremljati vsakodnevni delovni ritem in vrvež v kuhinji, ki se je začel že okrog 4. ure zjutraj z dvigom živil iz skladišča, pripravo živil, kuhanjem, pripravo hrane za transport, pomivanjem posode, čiščenjem kuhinje... In potem spet vse znova do konca okrog 23. ure, ko odpeljejo malico za nočno izmeno.

Prosim, da nam najprej na kratko predstavite svojo poklicno kariero. Po končani gostinski šoli v Mariboru sem se leta 1974 zaposlila v takratnem Obratu družbene prehrane (sedanjem Vitalu) kot kuharica. Na začetku sem delala kot kuharica pomočnica, potem pa kot pomočnica glavne kuharice. Ves čas sem si pridobivala izkušnje in znanja, ki so potrebna v kuhinji. Leta 1988 sem nadgradila svojo izobrazbo na DU na Ptuj in po odhodu glavne kuharice v pokoj leta 1991 prevzela vodenje kuhinje v Vitalu.

Kako poteka običajen delavnik v kuhinji oziroma kakšne so vaše naloge kot vodje kuhinje?

Kot vodja kuhinje vsako jutro poskrbim za organizacijo del, ki so potrebna za pripravo dnevnih malic, kosil in jedi po naročilu. Določimo skupine za pripravo tople in dietne malice ter za dela, ki so potrebna za predpripravo pri kuhanju. Poskrbim za potrebno količino živil, ki jih bomo uporabili pri pripravi jedi. Zelo pomembna je kontrola ustreznosti živil, preden jih uporabimo pri kuhanju in pečenju. Skrbim za naročila potrebnih živil in drugega materiala, ki ga dnevno potrebujemo v kuhinji, in jih posredujem nabavni službi. Tudi v kuhinji ne gre brez računalnika, ki ga uporabljam predvsem za spremljanje porabe in zalog živil. V sklopu mojih del je tudi priprava jedilnikov za malice in kosila ter jedilnikov za razne prireditve. Zelo pomembno delo je izdelava normativov, ki so osnova za pripravo posamezne jedi.

»Varnost živil zagotavljamo tudi s tem, da izpolnjujemo vse zahteve in upoštevamo vse ukrepe za zagotavljanje higiene živil z osebno higieno; gre predvsem za delovno obleko in osebno zdravje.«

Mi lahko opišete postopek priprave današnje malice na mojem krožniku?

Priprave za to malico so se začele že pred mesecem dni. Takrat smo pripravili jedilnik in določili, kaj bo danes na krožniku. Sestavine za današnjo jed smo naročili pred tremi dnevi in jih prevzeli danes zjutraj med 6. in 7. uro. Tvojo jed sta pripravila kuharja, ki sta danes zadolžena za pripravo tople malice. Zelo pomembno je, da so živila sveža in kakovostna. Pri tem moramo upoštevati sistem HACCP, ki določa postopke pri prevzemu, skladiščenju, pripravi in transportu živil. Samo tako je lahko hrana kakovostna, okusna, pripravljena brez konzervansov in – kar je najpomembnejše – tudi varna.

Omenili ste sistem HACCP. Lahko kaj več poveste o njem? Naše zaposlene verjetno zelo zanima, kaj je to varna hrana.

V Vitalu dajemo velik poudarek varni in kakovostni hrani. Zakon na področju prehrane zahteva, da smo vsi, ki se ukvarjamo s pripravo hrane, dolžni upoštevati oziroma izvajati postopke sistema HACCP (analiza tveganja in ugotavljanja kritičnih kontrolnih točk). To je preventivni sistem in nam omogoča prepoznavanje in oceno morebitnih prisotnih dejavnikov tveganja v živilih, ki lahko ogrožajo zdravje, ter nadzor nad njimi. Tako morajo vsi naši dobavitelji živil imeti ustrežna potrdila o zdravstveni ustreznosti živil. Varnost živil zagotavljamo tudi s tem, da izpolnjujemo vse zahteve in upoštevamo vse ukrepe za zagotavljanje higiene živil z osebno higieno; gre

predvsem za delovno obleko in osebno zdravje.

Koliko pri tem pomeni čistost prostorov in kakšno vlogo ima sanitarna inšpekcija?

Vsekakor so zelo pomembne tudi urejenost, primernost in čistost prostorov, torej kuhinje, priročnih skladišč, hladilnice in pripravljalnice živil, ter posod za transport malice, posod za serviranje itd. Čistoča je ena izmed osnovnih zapovedi v kuhinji. Določena hrana (predvsem pečenko, piščančja bedrca, pljučna pečenko, fižol, testeninske solate) je izpostavljena še dodatni kontroli, ki jo opravlja sanitarna inšpekcija. Tako je treba redno spremljati čas pečenja, temperaturo pri pečenju, temperaturo pri transportu hrane in vse skupaj redno zapisovati na kontrolnih tabelah, ki jih zahteva HACCP.

Kako poteka izdelava jedilnikov, na kaj pazite, ali imate pri sestavljanju kakšno posebno vodilo?

Jedilnike za malico pripravljamo vsak mesec posebej za naslednji mesec. Pri sestavi jedilnika so potrebna znanja iz osnov zdrave prehrane, vsebnosti živil, kombinacije živil, dietne prehrane, letnega časa. Na jedilnik za malico bi radi vnesli še več jedi, žal pa vsaka jed ni primerna za transport. Vemo, da je hrana najboljša, če je postrežena takoj s štedilnika in da se s transportom kakovost hrane zgubi. Pri pripravi jedilnikov za posebne prireditve, kot so poroke, rojstni dnevi, birme, upoštevamo predvsem želje naših gostov in na podlagi tega izdelamo jedilnik.

»Pri sestavi jedilnika so potrebna znanja iz osnov zdrave prehrane, vsebnosti živil, kombinacije živil, dietne prehrane, letnega časa. Na jedilnik za malico bi radi vnesli še več jedi, žal pa vsaka jed ni primerna za transport. Vemo, da je hrana najboljša, če je postrežena takoj s štedilnika in da se s transportom kakovost hrane zgubi.«

Bi glede na dolgoletne izkušnje lahko izpostavili malico oziroma jed, ki jo imamo zaposleni v Talumu najraje?

Izpostavila bi tri jedi: dunajski zrezek s prilogo, makarone z mesom in pasulj. To so tri jedi, ki res zelo izstopajo pri naročilih.

V svoji dolgoletni praksi ste pripravljali hrano za različne goste, in sicer za Talumove poslovne partnerje, Vlado Republike Slovenije, občino Kidričevo in mnoge druge. Kolikor vem, ste bili v Vitalu deležni velikih pohval glede priprave in postrežbe hrane. Kaj vse je potrebno za pripravo in izvedbo takšne pogostitve in priprave jedilnika?

Za vse je potrebna, kot sem že omenila, dobra organizacija dela in pravočasnost priprave jedilnikov. Zelo je pomembno, da za večje prireditve pripravimo jedilnik in na podlagi tega pravočasno naročimo potrebna živila. Velikokrat so določene prireditve ob petkih in takrat je treba poleg vseh dnevnih malic in kosil pripraviti hrano še za prireditve s 150 ali 200 ljudmi. Res je takrat zelo naporno, zato smo toliko bolj veseli pohval naših gostov.

Sodobni trendi prehranjevanja se spreminjajo vsako leto. Slediti novim trendom pomeni obvladovati znanje iz osnov zdrave prehrane, vsebnosti živil, varovalnih živil,

posebnosti prehranjevanja vegetarijancev, dietne prehrane in kombinacije živil. Kje in kako se izobražujete, izpopolnjujete, spoznate nove trende?

Tudi v kuhinji je treba slediti spremembam. Veliko je sprememb pri načinu priprave hrane, dekoracije jedi, na področju delovnih pripomočkov ... Izobražujemo se na različnih seminarjih, obiskujemo strokovne gostinske zbornice, različna strokovna srečanja ... Dodatna znanja pridobimo tudi s pomočjo različne literature s področja kuhanja in drugega. Imamo dva kuharja, ki sta si pridobila licenco za pripravo dietne hrane, kuhar Roškar se že več let udeležuje obariade ... Sama sem potrebno znanje za pripravo dietne malice tri tedne pridobivala v kuhinji Univerzitetnega kliničnega centra Maribor.

Krizni časi so prinesli tudi določene spremembe pri ponudbi malice zaposlenim v Talumu.

Žal se krizni časi odražajo tudi pri ponudbi malice. Od dosedanjih šestih vrst malic smo prešli na ponudbo štirih vrst. Bilo je kar nekaj nezadovoljstva delavcev, vendar smo – enako kot povsod drugod – tudi v Vitalu morali sprejeti določene ukrepe glede zniževanja stroškov. Še naprej pa se trudimo, da kakovost malice ostaja enaka, da je pripravljena iz kakovostnih živil in kalorično zadostna, prav tako tudi dietna malica ne izgublja svoje vrednosti glede varovanja zdravja.

»Sama sem potrebno znanje za pripravo dietne malice tri tedne pridobivala v kuhinji Univerzitetnega kliničnega centra Maribor.«

Nam lahko zaupate, kaj je vaša najljubša jed in kako jo pripravite?

Sama imam najraje tradicionalne domače jedi, kot so jih pripravljale že naše babice. Težko bi izpostavila najljubšo jed, ker rada jem vse, nisem izbirčna pri hrani.

Pravijo, da gre ljubezen skozi želodec. Ste tudi doma glavna kuharica in razvijate svoje drage?

Tako kot v službi tudi doma z veseljem vsak dan pripravljam hrano za svoje domače, za katere lahko rečem, da tako kot jaz radi jedo vse.

Kako pa Blanka nabira potrebno energijo in moč, s čim se ukvarjate v prostem času?

Zelo rada hodim in kolesarim. Naj povem, da sem bila med prvimi v Kidričevem (če ne prva), ki sem začela pri hoji uporabljati pohodne palice in bila deležna veliko začudenih pogledov Kidričanov. Zelo se sprostim tudi pri urejanju vrta in sadnega drevja pri mami v Njivercah. Zelo rada imam morje, in če bi imela priložnost, bi tudi živela ob morju.

Slišala sem, da ste bili v mladosti športnica in velika ljubiteljica nogometa, menda tudi igralka v ženskem klubu?

V osnovni šoli sem ves svoj prosti čas preživela na nogometnem igrišču Aluminija in pri spremljanju nogometnih tekem. Moje navdušenje za nogomet je opazil gospod Grbavac in med šolanjem v Mariboru sem že igrala za ženski nogometni klub Maribor kot golmanka. Tako sem veliko časa preživela na Ljudskem vrtu.

Kaj pa drugi športi?

Nogomet ni bil moj edini šport, s katerim sem se ukvarjala. Igrala sem tudi odbojko in roketi za Dravo in Branik. Še danes po televiziji rada spremljam nogometne tekme in druge športe. Lahko se pohvalim, da sem napovedala, da se Slovenija žal ne bo neposredno uvrstila na svetovno prvenstvo.

Hvala, Blanka, za vaš trud in čas. Na koncu bi vas rada zaprosila, da nam zaupate recept za pripravo ribje paštete, za katerega pravite, da je zelo dober.

Z veseljem. Pašteta iz sardin ali tune se uporablja kot predjed in tistim, ki jo boste poskusili, želim dober tek.

Recept za ribjo pašteto

- 1 konzerva (100 g) sardel ali tunine v olivnem olju ali vodi
- 113 g naribanega parmezana
- 1 žlica limoninega soka
- 2 žlici narezanega peteršilja
- 1 žlička kaper
- 1/2 žličke paprike
- 3 žlice ekstra deviškega olivnega olja

Priprava:

Iz konzerve odlijemo olje, nato pa vse sestavine zmešamo v mešalniku. Mešamo tako dolgo, da postane masa enotna.

Srčno in dostojanstveno

IVO ERCEGOVIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Aleksandra Jelušič

Podpisovanje knjig

»To smo lahko razumeli kot misel o aluminiju, ki je večen, tako kot je večna tudi knjiga.«

Knjiga Aleksandre Jelušič Postanki v času, ki jo je izdal Talum in smo jo opisali v zadnjem Aluminiju, je bila 2. oktobra 2009 predstavljena javnosti v knjižnici Milana Potrča na Ptuju.

Lahko rečem, da je šla v svet po podobni poti, kot je nastajala: srčno in dostojanstveno. V polni dvorani smo talumovci skupaj z drugimi ljubitelji literature ustvarili pravo vzdušje. Najprej je spregovoril direktor knjižnice Matjaž Neudauer. Že to je dalo slutiti, da gre za nekaj posebnega. Potem pa sta nastopili Štefka Eržen in Romana Ercegovič, ki sta za ta dogodek pripotovali z drugega konca Slovenije. S pripovedovanjem o Aleksandri in branjem najlepših delov iz knjige sta pritegnili poslušalce, čar večera pa je še poglobila živa glasba iz saksofona. Naj citiram Štefko, ki je o Aleksandrinem pisanju povedala: »Tako z lahko to človek sledi njenim stavkom, da se niti ne zave, da ima v trenutku žogico v roki, s katero je treba nekaj narediti. Imaš dve možnosti: ali sprejmeš nova

Romana, Aleksandra in Štefka

pravila in igraš novo igro ali pa jo vrneš in zapustiš igrišče. Za take odločitve te nikoli ne graja, nikoli ne obsodijo, le pokaže, kako dobro bi bilo zaigrati boljšo igro in postati boljši igralec.«

V tako vzvišeni atmosferi smo slišali tudi besede o Talumu, o aluminiju, ki je »proizveden, uporabljen, zavržen, pobran in ponovno uporabljen. Iz ene oblike v drugo. Medtem naredi kratek

postanek in rodi se novo.« To smo lahko razumeli kot misel o aluminiju, ki je večen, tako kot je večna tudi knjiga. Nam pa ostane, da jo od časa do časa vzamemo v roke, kajti avtorica jo je podarila nam vsem. Če želite svoj izvod, se lahko obrnete nanjo.

Še enkrat hvala vodstvu knjižnice, gospe Meliti Zmazek in vsem, ki ste pri tem pomagali.x

Triglav – kralj naših gora

STANKO HORVAT
FOTO: ROBERT MERLAK

Vedno je enak, ne raste, se ne širi, ne znižuje in obiskuje ga vedno več Slovencev in tujih turistov. Pregovor še vedno drži: Slovenec je ta pravi, ko na vrhu Triglava s stolpom Aljaža se pozdravi. Tudi mi se tega držimo, zato vsako leto peljem skupino na Triglav. Imamo tudi svojo ime: *Veseli gojzar*. Letos nas je bilo kar lepo število – 31 pohodnikov s šoferjem, od tega je bilo 14 pohodnikov takšnih, ki so bili na Triglavu prvič. Pohod je trajal dva dni, 28. in 29. 8. 2009.

Ob 4. uri zjutraj smo z avtobusom krenili izpred Talumovega parkirišča. Na avtobusu sem se predstavil, povedal nekaj besed in jim zaželel lahko noč. Po eni uri vožnje sem se ozrl po avtobusu, prav lepo jih je bilo videti, kako spijo. Čas pa hitro beži in že smo bili na Bledu. Kratek odmor za WC. Pot se je nadaljevala dogodivščinam naproti. Z avtobusom smo se pripeljali do začetne točke pohoda. Peljali bi se še dalje, žal pa ta cesta še ni planirana. Šoferju Tonetu se v imenu vseh zahvaljujem, da nam je skrajšal pot za dobro uro in pol hoje. Želel si je, da bi z nami osvojil Triglav, kar smo z veseljem sprejeli.

Začela se je priprava za pohod: kratek odmor za malico, gasilska slika in pot pod noge. Začeti je vedno treba počasi, da se mišice segrejejo, pa tudi lepše je, če je skupina skupaj, kot pa da hodi vsak po svoje. Žal se tu ne dam. Veliko je takšnih, ki imajo kondicijo in jih počasna hoja moti, ampak vedno

odmoru smo pot nadaljevali proti koči Planika. Končno smo prispeli na zadnjo postalo, na Planiko.

Hoja do Malega Triglava je bila počasna, saj so bili moji pohodniki že malo utrujeni, a znal sem jih bodriti in jim dajati pogum, upanje. Na vrhu Malega Triglava je bil še lepši razgled kot na Studorskem prevalu. Videle so se kočice na Kredarici, Vodnikov dom, Planika in še bi lahko našteval. Zdaj pa se je začelo zares: klini, jeklene vrvi in seveda želja, da pridemo na vrh. Ko so osvojili vrh, visok 2864 metrov, je bilo vzdušje neopisljivo: presrečni trenutki, klici domov, slikanje ob Aljaževem stolpu, pogledi naokrog, skratka: odlično. Začel se je krst. Boter Franc Šimenko je bil dober, imel je kup

najdemo pravo besedo in nam to ne povzroča težav. Hoja po gozdu je bila še kar zanimiva: malo gor, malo dol in že smo bili iz gozda. Pogled je drsel po skalovju, tudi planina Konjščica se je videla. Malo daljši odmor za sendvič smo si privoščili v dolini Jezerce pod Studorskim prevalom, s Prevala pa je bil lep razgled daleč naokrog. Naslednja naša najbolj zelena postaja je bila Vodnikova koča. Ustavili smo se pred skalo, zaradi katere je bila lani pot na Rudno polje zaprta. Od tam sta se videli tudi pot in jasa planine Vrtača, po kateri se bomo naslednji dan vračali. Prišli smo do križišča poti na Velo polje, Voje, Vodnikov dom in Rudno polje. Ko se je videl Triglav, je vzdušje med nami postalo enkratno hrepenenje, po njem je bilo nepopisno. Za nekaj ovinki se nam je že pokazala Vodnikova koča. Po malo daljšem

»Slovenec je ta pravi, ko na vrhu Triglava s stolpom Aljaža se pozdravi.«

vprašanj. Moja roka pa je z vrvo, spleteno v kito, tepeškala po riti. Še malo sem in tja, pa gasilska slika za spomin.

Napotili smo se v dolino do Vodni-kove koč, kar nam ni povzročalo velikih težav. Noč je hitro minila in že je bil čas za odhod in nadaljevanje poti, saj je bilo treba priti v Staro Fužino. Šofer Tona, Vojko in Ivan so se vračali po isti poti, kot smo prišli prvi dan, mi pa smo šli na Voje. Da pa nismo zastoj nosili pelerin v nahrbtnikih, je poskrbela mati narava in nas še ona krstila z dežjem. Po gozdu smo začeli pohod in po gozdu smo ga končali. Pot ni bila več tako zahtevna, saj smo hodili samo navzdol. Hodili

smo ob slapu Mostnica, slišalo se je žuborenje vode, videli smo tudi korita Mostnice in obliko slončka, ki ga je voda oblikovala več tisočletij. Nazadnje smo prečkali Mostnico po Hudičevem mostu. Najlepše je, ko se lahko umiješ, preoblečeš, preobuješ in se rešiš nahrbtnika, potem pa poješ kak lep puranji zrezek z ocvrtim krompirčkom in solato ter vse zaliješ z dobro kapljico rdečega vina. Za vse to poskrbita gostišče Mihovc v Stari Fužini in šefica Tončka.

Ostala nam je samo še pot proti domu, ampak v Domžalah se je avtobus ustavil v Pivovarni Adam Ravbar, v naši redni in zadnji postojanki. Letos je bilo še posebej zanimivo. Z nekaj besedami sem pohodnike spomnil na

izlet, bil sem presrečen, da smo vsi zdravi in veseli, na utrujenost se seveda pozabi. Podelil sem krstne liste za spomin na osvojitev vrha Triglava. Pohodnike vedno sam s čim presenetim, tokrat pa so pohodniki presenetili mene. Zbrali so denar in mi dejali, naj si z njim kupim gorsko uro z višino-merom in časom, da mi ne bo vedno kazala samo deset minut. Ostal sem brez besed, od srca sem se jim zahvalil ter dejal, da se bom vedno, ko bom pogledal nanjo, spomnil krasne skupine pohodnikov in trenutkov, ki smo jih preživeli skupaj, z upanjem, da se še kdaj srečamo na pohodu.

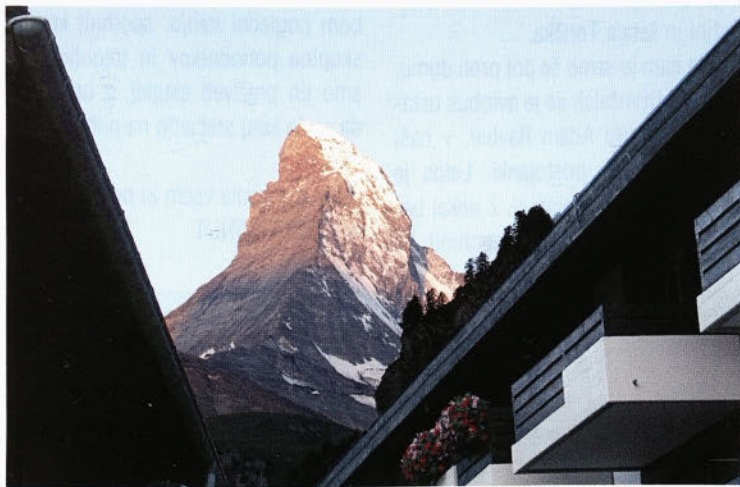
Še enkrat hvala vsem in ne pozabimo: **ŠE DESET MINUT.**

»Ko so osvojili vrh, visok 2864 metrov, je bilo vzdušje neopisljivo: presrečni trenutki, klici domov, slikanje ob Aljaževem stolpu, pogledi naokrog, skratka: odlično.«

»Hodili smo ob slapu Mostnica, slišalo se je žuborenje vode, videli smo tudi korita Mostnice in obliko slončka, ki ga je voda oblikovala več tisočletij.«

Najboljše **fotografije** tega meseca

Na Materhorn. Foto: Lidija Kosi.

Potoček na Pohorju. Foto: Lilijana Ditrh.

Senčni tlakovci. Foto: Andrej Brumen.

Pohorje vabi. Foto: Rajko Habjanič.

Kako diši domačnost

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: STOJAN KERBLER

Se vam kdaj zgodi, da se znajdete sredi čudovitega prostora, pa ga ne začutite? Nekako se ne morete sprostiti in zdi se vam, da nekaj manjka. Potem porabite neskončno veliko energije, da bi ugotovili, zakaj v hotelski sobi na čudovitih počitnicah niste uživali in zakaj ste ob prihodu domov glasno zavzdihnil, ker je imel kozarec vode iz pipe tako drugačen okus in ker je domača postelja nudila tako poznan udoben počitek. Kaj torej manjka? Kaj je tisto nekaj, kar dela dom drugačen, lepši, boljši, čeprav na koncu ugotovite, da je bila vaša hotelska soba razkošno opremljena in da je bilo

pohištvo zelo moderno? Kaj je torej tisto nekaj? Odgovor se skriva v besedici *domačnost* ...

Za vas sem tokrat poskušala razmisliti, kaj sestavlja besedo domačnost in kaj v življenju resnično šteje. Ob vsakem prihodu domov si po tihem ponovim staro modrost: *Ljubo doma, kdor ga ima!* A potem pomislim, zakaj je dom tako ljub in kaj je tisto, kar ga dela drugačnega.

Kaj je torej domačnost? Domačnost je zavita v vonj goveje juhe in vonj po praženem krompirju po tetinem receptu, ki se je zažrl v sedežno garnituro in ga spomladanski veter ne bo preg-

nal ... Ujeta je v čokoladne odtise malih dlani, s katerimi so prav umetno okrašene vaše stene ... Skrita je v vonju babičinega rožnega mila in sveže nabranih marelic iz vašega vrta ... Spomnite se vina, politega čez najljubšo preprogo vaše mame in njenega besnega očitajočega pogleda, zavitega v nasmeh ... Spomnite se prisrčenega mleka, ko ste hoteli skuhati najboljši mlečni riž, in spomnite se prve ponesrečene torte, ki je nikoli več niste mogli zdrgniti z vrat pečice ... Pomislite na jabolčni sok, ki ste ga po nesreči polili po postelji, in na to, kako sladka je bila tista bombonjera, ki ste jo skrili pod svoje najljubše puloverje, da vam je brat ali sestra ne bi snedla, pa se je čez poletje stopila ... In kje je vaša sobna lončnica, ki še danes cveti na okenski polici vaše otroške sobe, čeprav v njej ni več postelje in mladostnih posterjev, nalepljenih čez steno? Spomnite se vonja dišečih radirk in jutranje kave, okrašene s smetano in cimetom ... Pa hibiskusovega čaja, ki ga je imela vaša mama najraje ... Spomnite se tistega sladkega vonja po praženem sladkorju, ki je pozdravil vneto grlo, bordo rdečih vrtnic za osemnajsti rojstni dan, prežgane palačinke, ki se je nalepila na strop kuhinje, ker ste oponašali kuharja s televizije, in šampanjca, ki je poškrpil stene jedilnice ... V mislih odprite omare in v nosnice ujemite vonj sivke, ki je ščitila vaša oblačila pred molji ... Spomnite se vonja vaših pisanih lakov za nohte, ki so se potem po neki neznan nesreči vedno polili tam, kjer se ne bi smeli, in vaniljevega mehčalca za belo perilo ... Pomešajte vse te okuse, vonjave in barve, ki ste jih v svojih mislih tako dobro opisali, in dobili boste najlepšo dišavo, ki je ne boste našli na nobeni polici še tako dobro založene drogerije. To je edinstven, nepozaben, nepovnljiv vonj vašega doma. Zažrt je v zavese, preproge, v stene, oblačila in predmete ter v vsako poro vaše biti. Ko se boste naslednjič znašli sredi pustega, hladnega sveta, kjer ne bo prostora za domačnost, zaprite oči in se prepustite vonju svojih dlani. Nasmehnite se. To je vaš vonj. Tako dišijo vaši ljubi in vaši otroci ... To je vonj po spominih ... x

Promenadni koncert Pihalnega orkestra Talum Kidričevo

LEONIDA LOGAR
FOTO: LEONIDA LOGAR

Kidričevo, Talum, pihalni orkester – besedni trikotnik, ki govori o medsebojni soodvisnosti treh omenjenih akterjev.

Kot posledica dolgoletnega uspešnega sodelovanja je bil v soboto, 27. 6. 2009, dopoldan pred restavracijo Pan v okviru kidričevskega občinskega praznika promenadni koncert Pihalnega orkestra Talum.

Kljub muhastemu vremenu, ki je kolebalo med soncem in dežjem, godbenikom na prostem pa je kar malo zagodlo, so se koncerta udeležili tisti najzvestejši poslušalci, veseli pa bi bili, če bi naše koncerte na prostem obiskali v še večjem številu.

Ob tej priložnosti se je naša pihalna godba predstavila z repertoarjem »domačih« skladb, ki jih bomo igrali tudi na mednarodnem srečanju pihalnih orkestrrov v Španiji, kamor se godbeniki odpravljamo oktobra. Predstavili se bomo z več koncerti ter tako ponesli ime našega kraja in tovarne Talum tudi prek naših meja.

Ob tej priložnosti seznanjamo vse tiste glasbenike, ki bi se želeli priključiti našim vrstam, da smo septembra začeli z novo sezono vaj. Vse potencialne nove člane vabimo, da se nam pridružijo. Za kontakt z nami vam je na voljo elektronska pošta:

po.talum@gmail.com.

Promenadni koncert

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage matere

Ane Korenjak
iz Dolan

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem Revitalove vrtnarije, ki so nam izrazili sožalje in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Vsem iskrena hvala.
Anton Korenjak

Vse življenje
boriti si se znal,
a premagan od bolezn
nemočen si zaspal.

ZAHVALA

ob mnogo prerani izgubi Srečka Smrečnjaka z Draženske ceste 4 na Ptuj.

Se iskreno zahvaljujemo vsem njegovim sodelavcem DE Vzdrževanje in prijateljem za izraženo sožalje ter za darovano cvetje in sveče. Zahvaljujemo se pevskemu zboru Talum Kidričevo in gospodu Dasku, za odigrano Tišino. Zahvala sindikatu Taluma za darovane sveče. Iskrena hvala, da ste ga na njegovi zadnji poti pospremili v tako velikem številu. Vsem in vsakemu posebej še enkrat hvala. Žaluoči bratrance in sestrične

Bilo je prav fletno

LILIJANA DITRIH
FOTO: DARKO FERLINC,
BOGDAN LUKMAN

Ko smo bili na spomladanskem izletu na Boromejskih otokih, smo se mnogi spraševali, ali izlet jeseni bo ali ne. Kriza se je že globoko zarezala v naše misli, dejanja, pa tudi v denarnice. In dočakali smo obvestilo. Jesenski izlet bo, in sicer na Bled in v blejski Vintgar. A sledil je hladen tuš. Izlet je bil sprva namenjen samo članom sindikata. Ker se nobena juha ne poje tako vroča, kot se skuha, smo se izleta lahko udeležili tudi drugi.

V soboto, 26. septembra, se nas je ob 6. uri zjutraj večina zbrala na železniški postaji na Ptujju, od koder začnemo naše izlete z agencijo Sonček. V Kidričevem smo »pobrali« še preostale udeležence. Bilo nas je za en avtobus. Spraševali smo se, kaj je razlog za tako nizko udeležbo. Ali je to čas trgatev, je to kriza? Morda pa mnogim destinacija ni bila dovolj zanimiva? Prvi postanek na poti smo naredili – kje drugje kot na Trojanah. Bil je čas, da se pretegnemo, za prvo jutranjo kavico, krof, sendvič in že smo pot nadaljevali do vstopa v sotesko Vintgar.

Vzeli smo si čas, da smo se sprehodili po 1600 metrov dolgi soteski, ki jo je naredila reka Radovna. Občudovali smo tolmine, brzice, visoke stene, rastlinje in uživali v lepem sobotnem dopoldnevu. Na koncu soteske nas je pričakal 13 m visok slap Šum, ki ga je krasila čudovita mavrica.

Nato pa na Bled in ogled blejskega gradu. Na gradu smo lahko uživali v čudovitem pogledu na s soncem obsijano jezero in bližnje ter daljne gore, si ogledali grajske zbirke, se ustavili v grajski trgovinici. In že nas je pot vodila v Lesce na kosilo. V gostišču Tulipan, kjer smo imeli kosilo, smo Gorenjcem naredili »nepopravljivo škodo«: izpraznili smo celo steklenico bučnega olja. Kdo je še videl, da bi

Sprehod čez blejski Vintgar

Štajerci jedli solato brez bučnega olja? Nato nas je pot vodila nazaj na Bled, kjer smo preživeli popoldne, kakor smo si ga sami naredili. Tisti bolj športne sorte so se podali na sprehod okoli jezera. Bolj romantično navdahnjeni so se s pletnjo odpeljali na otoček. Preostali so preprosto uživali na terasah gostinskih lokalov. Prepričana

sem, da smo si skoraj vsi privoščili znano blejsko kremno rezino. In že je napočil čas za pot domov. Ponovno smo se ustavili na Trojanah, nakupili krofe za svoje domače in ob 21. uri smo bili že na Ptujju.x

Lahko rečem, da je bilo na izletu prav fletno (prijetno), kot bi rekli Gorenjci.x

Ob Blejskem jezeru

Obisk Bleda

FOTO: DARKO FERLINC, BOGDAN LUKMAN

Ustavimo gripo!

TANJA MADJAR
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Cepljenje v obratni ambulanti

V svetu in tudi v Sloveniji se je pojavila pandemna gripa, ki jo povzroča nov virus influence A (H1N1) in predstavlja okužbo zgornjih dihal. Pri nas se je gripa sicer pojavila v lažji obliki, toda strokovnjaki se bojijo nevarnosti in hujših posledic v jesenskem in zimskem času. V tem trenutku vzroka za preplah še ni, a kljub temu moramo že sedaj spregovoriti o preventivnih ukrepih in najpogostejših bolezenskih znakih.

Nova gripa je sicer podobna običajni sezonski gripi, večina ljudi pa si tudi brez posebnega zdravljenja opomore v tednu dni. Ker pa je virus nov in nepoznan, vseh morebitnih posledic še ni mogoče zanesljivo napovedati. Za okužbo smo dovzetni vsi, virus se

hitreje širi in v kratkem času lahko zbolijo večje število ljudi kot pri običajni sezonski gripi.

Pandemski virus gripe se prenaša enako kot virus sezonske gripe:

- s kužnimi kapljicami, ki nastajajo pri kašljanju, kihanju, govorjenju,
- z neposrednim tesnim stikom z obolelim (negovanje, poljubljanje),
- s posrednim stikom z onesnaženimi površinami in predmeti (mize, kljuke, telefonske slušalke, souporaba kozarcev).

Da bomo proti virusu čim bolj odporni, se moramo tudi v Talumu držati nekaterih preprostih ukrepov za preprečitev širjenja gripe in pojava pandemije:

1. Redno si umivamo roke:
  - vsaj 20 sekund si jih temeljito umivamo z milom,
  - speremo s toplo vodo,
  - obrišemo s papirnato brisačo in z njo zapremo pipo.
2. Kadar nimamo možnosti, da bi si roke umili, lahko uporabimo robčke z alkoholnim razkužilom.
3. Z rokami se ne dotikamo oči, nosu in ust.
4. Ko kašljamo ali kihamo, vedno uporabimo papirnati robček, ki ga takoj po uporabi vržemo v koš.
5. Izogibamo se tesnim stikom z ljudmi, ki imajo znake bolezni.

Bolezni znaki so enaki kot pri običajni sezonski gripi: povišana telesna temperatura, suh kašelj, bolečine v žrelu, zamašen nos ali izcedek iz nosu, bolečine v mišicah in kosteh, glavobol, mrazenje, utrujenost, bruhanje, driska. Če pri sebi opazimo navedene bolezenske znake, ostanemo doma in pokličemo osebnega zdravnika.

O novostih in drugih ukrepih v zvezi s pandemsko gripo bomo zaposlene v Talumu in hčerah obveščali sproti. Več informacij o pandemski gripi dobite na spletnem naslovu: www.ustavimo-gripo.si ali na brezplačni telefonski številki 080 42 00.

Uporaba aluminija

Drogo

Profili in cevi raznih oblik, izdelani iz drogov, se uporabljajo tudi za predmete, namenjene preživljanju prostega časa. Največkrat jih uporabljamo vgrajene v različne športne pripomočke in kot dekorativne dodatke pri vozilih. Iz aluminijastih profilov in cevi so mnogi športni rekviziti, npr. različnih loparji, palice ipd., veliko se uporabljajo pri kolesarski opremi. Pri vozilih se uporabljajo kot spojlerji, pedala, okrasne letve itd.

